

Logoen er en kalligrafi av Marie Klever.
Motivet er fra sagnet om Sigurd Fåvnesbane.

Formål for Sauherad historielag:

§ 1 Sauherad Historielag har som føremål å arbeide for interesse og forståing for kommunens historie frå fyrste tid til i dag.

§ 2 Inttil kultursoga for Sauherad er skriven, vil ein arbeide for eit best mogleg kjeldegrunnlag for denne, primært gjennom munnleg tradisjon

ÅRSMELDING FOR 2014

Styret:

Eivind Lønheim (leder)

Gunhild Haugerud

Asbjørn Dyrud (kasserer)

Ole Thor Ripegutut (sekretær)

Halvor Bringa.

Varamedlemmer: Peder Rekkedal og og

Jon Jarle Haugen.

Revisor/Valgnemnd: Aslak Gunnheim og

Kittil Dyrud.

Annen representasjon:

Sauherad Lokalhistoriske arkiv: Gunhild Haugerud er styreleder med vara Nils Olav Haugen. Eivind Lønheim er også med i styret for arkivet, oppnevnt av Evju Bygdetun.

Historielaget er medlem i Sauherad kulturnettverk og medlem av Landslaget for lokalhistorie.

Årsmøtet 2014:

Sauherad Historielag hadde årsmøte på Kjernehuset onsdag 12. februar med 40 til stede, derav 36 medlemmer. Årsmøtet markerte starten på Grunnlovsjubileet 1814-2014 i Sauherad. Det var foredrag av førsteamanuensis Jens Johan Hyvik, Høgskolen i Telemark, Bø med tittelen "1814 med fokus på valgmennene i Telemark og Sauherad." Det ble også presentert en del interessant materiale med plakater og program for markeringen av jubileet for 100 år siden i Saude og Nes.

På årsmøtet ble Einar Kleivrud utnevnt til æresmedlem. Begrunnelse: Hans store interesse og kunnskap om den lokale historien, og ikke minst sterk motivasjon for å videreformidle denne kunnskapen. Einar har også hatt en viktig rolle i bokprosjektet "Til stuls på Sauherad fjella". Han ble overrakt historielagets diplom og en blomst. Einar takket for utnevnelsen og for at arbeidet han gjorde, ble satt pris på.

Medlemmer

Tallet på medlemmer pr 31.12.2014 er 89. Laget har 4 æresmedlemmer: Olav Klever, Arnt Håtveit, Kittil Prestholt og Einar Kleivrud.

Styremøter / saker

Det har vært et aktivt år med 12 styremøter. Det er protokollført 65 saker.

Rikard Berges pris for lokalhistorie fra Telemark Historielag

Torbjørn Wahlstrøm og Helge Markussen gjorde en formidabel innsats som forfattere av *Til stuls på Sauherad fjella* som ble en stor suksess. Sauherad Historielag hadde et meget godt samarbeid med forfatterne av den flotte boka. Det var derfor naturlig at styret

innstilte begge som kandidater til denne gjeve prisen. Prisen ble utdelt på Telemark Historielags årsmøte 26. april 2014.

Grunnlovsjubileet ble også markert i Sauherad kirke den 9. mars med gudstjeneste med gammel og ny liturgi. Etterpå var det kirkekaffe i Sauherad prestegard der Bjørn Holta fortalte om prestegarden og om livet der. Eivind Lønheim fortalte om valget og valgmenn. Jubileet ble naturligvis også spesielt markert på 17. mai, med felles tog og tale, etterfulgt av festforestilling på Samfunnshuset på Gvarv.

Turer/ekskursjoner:

- Besøk på "Fossetun" hos Kittil Hørte, torsdag 12. juni. Her har Kittil bygd opp et tun med 9 gamle hus. Det var et vellykket besøk med god guiding av Nils Flatland og Kittil. Det var hele 36 frammøtte som avslutta kvelden med gode historier rundt bordsetet. (Detaljert referat er lagt på nettsidene våre).
- Kulturhistorisk tur på Klevarsida 28.08. med godt frammøte. Vi besøkte Hem og Klevargårdene med Klevarloftet. Vi fikk interessant orientering hele veien ved Einar Hem, Hans Sundsvalen, Nils Flatland og Olav Klever. (Detaljert referat er lagt på nettsidene våre).

Så to stulsturer i samarbeid med Evju Bygdetun. Begge svært interessante.

- Til Kåmmåren som er stule for gårder på Klevarsida, Lars H. Roe fortalte om stulen. Astrid Hofsrud Roe hadde baka flatbrød til brødsøll. Kaffe ble kokt på grua og velvillige damer sørget for kaker.
- Til Skåråfjellstulen som tilhører Nils Flatland. Nils sto for servering av stulsgraut og for orientering.

Mer om stulshistoria og salg av stulsboka: Sommerutstillingen 2014 på Evju Bygdetun hadde tittelen «Huldresølv og stulsliv med mystikk og romantikk». Det var derfor naturlig at Sauherad Historielag var medarrangør med bakgrunn i alt arbeidet som er nedlagt i stulsboka. Det ble bl.a. laget et "Sauheradkart" med oversikt over alle stulene i det "gamle" Sauherad med Luksefjell og Roheim.

"Til stuls på Sauherad-fjella" ble en suksess. Vi har fått mange gode tilbakemeldinger og godt salg av denne boka. Derfor vedtok styret å trykke nytt opplag på 1.000 eksemplar. Sauherad Historielag har deltatt og solgt stulsboka og andre bøker på ulike arrangement i løpet av 2014:

- Sauheraddagene, der vi også hadde stulsquiz
- Alle lørdagene i juli på Evju Bygdetun i tilknytning til sommerutstillingen
- Åpen gard og aktivitetsdag på Evju Bygdetun
- Norsk Eplefest på Gvarv
- Julemessa på Evju Bygdetun

Medlemsmøte: Det ble holdt medlemsmøte på Nordagutu sambruksanlegg onsdag 22. oktober 2014. Det var godt frammøte med 43 til stede. Programmet for kvelden var

informasjon om prosjekt som Sauherad Historielag er involvert i, både i egen regi og i samarbeid med andre. Vi registrerte stort engasjement og mange spørsmål. Alle fikk anledning til å komme med forslag til hva historielaget kan engasjere seg i. Resultatet ble ei lang liste over interessante kulturhistoriske områder. Neste utfordring blir å ta fatt i disse temaene og arbeide videre med dem i prioritert rekkefølge. Da vil vi trenge hjelp fra historielagets medlemmer og ressurspersoner i lokalmiljøet.

Saker/prosjekt historielaget arbeider med:

- **Verneplan for kirkegårdene:** Sauherad historielag samarbeider med Sauherad og Nes sokneråd om å utarbeide en slik plan. Det er gjennomført et systematisk arbeid med registrering og fotografering av alle gravminner. Alle data blir lag inn i en database. Dette kan bli til god hjelp for slektsgranskere. Planen er ventet ferdig og vedtatt i løpet av 2015.
- **Bilder og annet lokalhistorisk stoff:** Flere har meldt fra om at de har mye stoff som kan være av interesse for historielaget og lokalhistorisk arkiv. En del av dette er allerede samlet inn og plassert i Lokalhistorisk arkiv. Vi vil fortsette dette innsamlingsarbeidet.
- **Gamlegata på Gvarv:** Laget samarbeider med kulturminnegruppa på Gvarv med å få til en kulturhistorisk skilting i Gamlegata med infoskilt og husskilt. Til dette prosjektet har Sparebankstiftelsen DNB bevilget kr 100.000.
- **Kulturminnekartlegginga:** I mange kretser er dette arbeidet godt i gang, og arbeidet vil fortsette i 2015.
- **Interkommunal kulturminneplan for Bø og Sauherad.** Det er varslet oppstart av utarbeidelse av en interkommunal kulturminneplan for Bø og Sauherad. Sauherad Historielag vil bli involvert i dette arbeidet, og håper at dette vil bidra til at kulturminnearbeidet i kommunen vil få enda større oppmerksomhet.
- **Kulturhistorie for Sauherad:** Historielaget har sendt et oppfølgingsbrev til kommunen om å sette i gang arbeidet med å lage kulturhistorie for Sauherad. Samtidig er det sendt innspill til kommunedelplanen om dette. Dette blei også tatt opp på dialogkonferansen den 2. april mellom kommunen og frivillige organisasjoner på Idunshall der historielaget var godt representert. Vi bør merke oss at verket om Telemarks historie, som nå er utgitt, kan gi viktige bidrag som grunnlag for å skrive Sauherads kulturhistorie.
- **Husmannshistorien:** Dette er et viktig område laget har arbeidet med og vil arbeide videre med. Kartleggingsgruppene har registrert svært mange plasser rundt omkring i bygda.
- **Sauheradkalender 2015:** Historielaget tok opp igjen tradisjonen med å lage en kulturkalender med bilder fra bygda. Dette arbeidet er i samarbeid med Nes og Saude Bygdetunlag.

- **Thiman Børlum bilder:** Styret i historielaget har fått overlevert 201 glassplater med bilder som er en del av fotoarkivet etter Thiman Børlum. Disse er viktige å ta vare på for ettertida. Bildene er nå sikret for ettertida ved at de er overført til Telemark Museum. Sauherad historielag står som eier.
- **Nytt lokale til Lokalhistorisk arkiv:** Historielaget har vært pådriver for å få tilfredstillende lokaler. Arkivet er nå i kjelleren i det tidligere bankbygget på Gvarv. Kommunen har underskrevet kontrakt på 2 år.

Bevilgninger og gaver

- **Tilskudd til arrangementet Pilgrimsvandring** i fruktlandskapet mellom middelalderkirker fra Nes til Bø. Styret bevilget kr 1.000 som sponning av heftet som blir laget til arrangementet.
- **Tilskudd til gammel mølle:** Akkerhaugen Vel planlegger istandsetting av Holtakvenna. Norsk Kulturminnefond har gitt tilsagn om støtte på kr 132.500. Total kostnadsramme er kr 265.000. Velforeningen søkte historielaget om et tilskudd på kr 10.000. Vedtak: Sauherad Historielag bevilger kr 10.000 til restaurering av mølla under vilkår om at tiltaket innfrir det som står i tilsagnet fra kulturminnefondet: "*Kvernen skal brukes til demonstrasjoner og prosjektet kommer til å bidra til å formidle tradisjonene om den førindustrielle landbruksproduksjonen.*" Sauherad Historielag kan gi støtte til formidlingsdelen av prosjektet, noe som vil ligge innenfor formålet vårt.
- **Stulsbøker i gave.** Styret vedtok å overlevere 1 eksemplar av Stulsboka til hver av institusjonene: Sauherad bygdeheim, Furumoen omsorgssenter og til Furuheim Bo og Aktivitetssenter.

Økonomi: Økonomien i laget er bra med bankinnskudd på vel kr 162 000 ved årsskiftet. Årets regnskap viser et underskudd på vel kr 35.000 som følge av det nye opplaget av boka *Til stuls på Sauherad fjella* der vi har et stort lager av bøker for salg i mange år framover.

Sluttkommentar fra styret: Styret vil takke for godt samarbeid med medlemmene, andre interesserte og organisasjoner vi har aktiviteter sammen med.

Gvarv, 19. januar 2015

Eivind Lønheim, Gunhild Haugerud, Ole Thor Ripegut, Asbjørn Dyrud, Halvor Bringa